



Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 3773/2020
28.04.2021. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Јасминке Станојевић, председника већа, Бисерке Живановић и Споменке Зарић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., кога заступа пуномоћник Иван Т. Милошевић, адвокат из ..., против тужених „ББ“ ..., кога заступа директор ББ, коју заступа пуномоћник Урош Миловановић, адвокат из ... и „ВВ“ ..., ..., кога заступају пуномоћници Урош Миловановић, адвокат из ... и Рајко Крејовић, адвокат из ..., ради исплате, одлучујући о ревизији тужених изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 729/20 од 28.05.2020. године, на седници одржаној 28.04.2021. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ, као неоснована, ревизија тужених, изјављена против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 729/20 од 28.05.2020. године.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Суботици П 98/17 од 10.12.2019. године, ставом првим изреке, одбијен је тужбени захтев којим је тражено да се утврди да су ништаве и без правног дејства одредбе уговора под називом ... од 18.03.2013. године и то у тачки 1 тог уговора које се односе на пренос (цесију) друготуженом потраживања тужиоца према првотуженом из уговора о зајму од 01.01.2011. године, те да се обавезе тужени првог реда да тужиоцу исплати на име главног дуга износ од 480.000 евра са законском затезном каматом на појединачне износе од означених датума доспелости, све ближе одређено овим ставом изреке, као и на име уговорене камате износ од 144.000 евра са законском затезном каматом на појединачне износе од означених датума доспелости, све ближе одређено овим ставом изреке. Ставом другим изреке, утврђено је да је тужилац у односу на туженог другог реда повукао тужбени захтев у делу у којем захтева да му тужени другог реда солидарно са туженим првог реда исплати на име главног дуга износ од 480.000 евра са законском затезном каматом, као и износ од 144.000 евра на име уговорене камате са припадајућом законском затезном каматом. Ставом трећим изреке, обавезан је тужилац да туженима надокнади трошкове поступка у износу од 710.500,00 динара, са законском затезном каматом од извршности пресуде до исплате.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж 729/20 од 28.05.2020. године, ставом првим изреке, жалба тужиоца је усвојена и првостепена пресуда у побијаном одбијајућем делу (став 1 изреке) и делу којим је одлучено о трошковима спора (став 3

изреке) преиначена тако што је усвојен тужбени захтев и утврђено да су ништаве и без правног дејства одредбе уговора под називом ... од 18.03.2013. године и то у тачки 1 тог уговора који се односе на пренос (цесију) друготуженом потраживања тужиоца према првотуженом из уговора о зајму од 01.01.2011. године, те се обавезује тужени „ББ“ ... да тужиоцу исплати на име главног дуга износ од 480.000 евра са законском затезном каматом на појединачне износе од означених датума доспелости до исплате, све ближе одређено овим ставом изреке, као и на име уговорене камате износ од 144.000 евра са законском затезном каматом на појединачне износе од означених датума доспелости до исплате, све ближе одређено овим ставом изреке, и обавезан је тужени „ББ“ ... да тужиоцу надокнади трошкове поступка у износу од 903.450,00 динара. Ставом другим изреке, обавезан је тужени „ББ“ ... да тужиоцу на име трошкова жалбеног поступка исплати износ од 90.060,00 динара.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужени су благовремено изјавили ревизију због погрешне примене материјалног права.

Врховни касациони суд је испитао побијану одлуку применом члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, број 72/11 и 55/14) и нашао да ревизија није основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац АА има држављанство Републике Србије од 2007. године, тужени „ББ“ ... је правно лице са седиштем у РС, у ..., а тужени „ГГ“ („ГГ1“) има седиште у ... и тамо је и основан. Тужилац је оснивач туженог „ББ“ ..., са којим је закључио више уговора о зајму, којим је дао у зајам новац за финансирање пословања поменутог предузећа. У тренутку закључења предметних уговора о зајму, тужени „ББ“ ... пословао је под пословним именом „ДД“ ..., а крајем 2011. године променио је пословно име у „ЂЂ“. Дана 30.12.2010. године тужилац је основао предузеће „ЕЕ“ ..., у које је као улог унео свој удео у предузећу „ББ“ ..., а 2007. године је основао туженог „ГГ“ („ГГ1“), у складу са законима Кнежевине ..., у сврху да после његове смрти управља његовом имовином, претежно у хуманитарне сврхе. Као власник 100% удела у „ЕЕ“ ..., свој удео у том привредном друштву, бестеретно је пренео на предузеће „ЂЂ“ из ..., које је у 100% власништву туженог „ГГ“ из Надзорни одбор туженог „ГГ“ донео је 2014. године одлуку о разрешењу тужиоца са позиције директора предузећа „ББ“ ... и отказала му уговор о раду, а исте године тужилац је смењен са функције директора туженог „ББ“ ... и отказан му је уговор о раду. Уговором о зајму бр. ... од 05.11.2010. године, тужилац је туженом „ББ“ у сврху инвестирања, одобрио зајам од 85.680.000,00 динара, који представља динарску противвредност 800.000 евра по средњем курсу НБС на дан реализације зајма. Уговорена је отплата износа зајма, као и да после три године без камате и отплате, корисник зајма плаћа камату на зајам у износу од 5% годишње почев од 05.11.2013. године, да корисник зајма отплаћује зајам зајмодавцу у 10 једнаких годишњих рата, 05.11. сваке године почев од 05.11.2013. године. Износ одобреног зајма зајмодавац је уплатио кориснику зајма дана 08.11.2010. године уплатом са текућег рачуна. У уговору о зајму од 01.01.2011. године, закљученим између тужиоца, као зајмодавца, и туженог „ББ“, констатовано је да је одлуком о оснивању „ЕЕ“ ..., тужилац, у својству оснивача тог привредног друштва, унео 100% удела у „ДД“ ..., те да је решењем АПР од 28.12.2010. године регистровано привредно друштво „ЕЕ“ ..., а решењем АПР од

30.12.2010. године, уписана промена оснивача „ДД“ тако да је нови оснивач кроз члан „ДД“ ... – „ЕЕ доо“ ..., да је након повећања новчаног капитала „ДД“ од 13.12.2010. године, уговором о конверзији потраживања у новчани улог између АА и „ДД“ од 13.12.2010. године за износ од 470.000 евра и након уписа повећања новчаног капитала решењем АПР-а од 16.12.2010. године, остао на снази уговор о зајму бр. ... од 05.11.2010. године на износ од 800.000 евра. Уговорено је да ће износ од 800.000 евра зајмопримац вратити зајмодавцу у 10 једнаких годишњих рата почев од 01.01.2014. године, камату од 4% на годишњем нивоу на постојећи неотплаћени дуг у обрнутом хронолошком редоследу почев од 01.01.2014. године, те су динамика и износи отплате главнице и камате одређени у чл. 3 уговора. Констатовано је да даном ступања на снагу овог уговора престаје да важи уговор о зајму бр. ..., а уговорне стране су се сагласиле да ће евентуалне измене и допуне уговора учинити у писаној форми. Дана 18.03.2013. године, тужилац, председник Управног одбора „ГГ“ професор др. ЖЖ и члан Управног одбора др. ЗЗ, сачинили су документ, изворно написан на немачком језику под називом „...“ (...), у ком је наведено да АА из ..., има зајмове у предузећима: „ИИ“ ..., „ББ.“ ..., „ЕЕ“ ... и „ЈЈ“ ..., у укупном износу од 8.884.428,65 евра. У тач. 1 овог документа наведено је да тужилац зајмове наведене у овом документу и његовом прилогу, поклања и преноси на „ГГ“ („ГГ1“), ..., ..., уз услове како се то наводи у документу, односно уз обавезу савета „ГГ“ да реализује налоге из тужиоцевог завештања од 03.05.2008. године. Према уговору о поклону од 18.03.2013. године, почетак враћања зајма из уговора о зајму од 01.01.2011. године је 01.01.2014. године. Одлуком Управног одбора предузећа „ББ“ од 22.09.2012. године, зајмови тужиоца стављени су на располагање предузећима „ИИ“ и „ДД“ ..., у пословне сврхе ликвидности инвестиција, као бескаматни, с роком почетка отплате до 31.12.2018. године. Након закључења уговора о поклону 18.03.2013. године, доспевале су за отплату рате зајма по уговору о зајму од 01.01.2011. године у износима и датумима доспелости на начин описан у нижестепеним одлукама. У књиговодственој евиденцији туженог „ББ.“ ... није извршен пренос обавезе из уговора о зајму од 01.01.2011. године на повериоца туженог „ГГ“ на основу документа ... од 18.03.2013. године, а нису документовани ни докази о враћању зајма из уговора о зајму од 01.01.2011. године од стране зајмопримца „ББ.“ ... „ГГ“ („ГГ1“). Тужени „ББ“ ... до дана закључења главне расправе зајам није вратио ни тужиоцу, ни туженом „ГГ“.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања првостепени суд је одбио захтев тужиоца за утврђење ништавости спорног уговора, а самим тим и захтев за исплату доспелих рата из уговора о зајму закљученог са туженом првог реда, а како је тужилац повукао захтев за исплату у односу на туженог другог реда, суд је у том делу тужбеног захтева утврдио да је тужба повучена. Закључио је да туженом другог реда као фондацији, није забрањено стицање имовине поклоном, па како на основу одредбе чл. 103. ЗОО у вези члана 47. и 49. ЗОО и члана 7. Закона о девизном пословању, закључивање спорног правног посла није било дозвољено само тужиоцу као физичком лицу резиденту, а не и туженом другог реда као фондацији, то је заузео становиште да такав уговор има остати на снази.

Другостепени суд је преиначио првостепену пресуду и усвојио тужбени захтев, закључујући да је првостепени суд на правилно утврђено чињенично стање погрешно применио материјално право, јер је спорним Уговором о цесији, који има форму поклона, извршен пренос потраживања тужиоца, као физичког лица, резидента које је настало по основу обављеног промета између два резидента у Републици Србији, на нерезидента, тужену Фондацију, као новог примаоца, односно новог повериоца који са

становишта члана 7. став 1. Закона о девизном пословању није дозвољен, с обзиром да се не ради о потраживању проистеклом из спољнотрговинског пословања које је дефинисано Законом о спољнотрговинском пословању.

По оцени Врховног касационог суда одлука другостепеног суда је, супротно наводима ревизије, заснована на правилној примени материјалног права.

Одредбама члана 7. Закона о девизном пословању („Сл. гласник РС“, бр. 62/06, 31/11, 119/12), прописано је да банке, односно резиденти, осим резидената - физичких лица, и нерезиденти, могу преносити, односно платити или наплатити потраживања и дуговања која су настала по основу реализованог спољнотрговинског промета робе и услуга резидената, који се не сматра комерцијалним кредитима и зајмовима (став 1), да се послови из става 1. овог члана могу вршити само на основу уговора закљученог између преносиоца и примаоца потраживања и дуговања, уз обавезу преносиоца да дужника из основног посла обавести о извршеном преносу потраживања, односно обавезу преносиоца да прибави сагласност повериоца из основног посла за пренос дуговања (став 2), да уговор из става 2. овог члана нарочито садржи идентификационе податке о уговорним странама, податке о основу по ком су настала потраживања и дуговања која су предмет преноса, укључујући и податке о дужнику, односно повериоцу, као и податке о валути и износу потраживања и дуговања који су предмет преноса (став 3), и да се потраживања и дуговања која су настала по основу реализованог спољнотрговинског промета робе и услуга резидента - јавног предузећа и правног лица са државним капиталом или правног лица које је у процесу реструктурирања или приватизације могу преносити, односно платити или наплатити само на основу уговора, сагласности или изјава закључених између свих учесника у послу, уз претходно прибављену сагласност Владе, осим потраживања и дуговања резидента - правног лица које је Република основала посебним законом ради финансирања извоза (став 4).

У конкретном случају, правним послом чија се ништавост тражи, закљученим 18.03.2013.године, који има форму поклона, извршена је цесија – пренос потраживања које тужилац као резидент-физичко лице има према другом резиденту-правном лицу у Републици Србији, на туженог који је нерезидент. Следом цитиране законске одредбе, промет потраживања и дуговања је дозвољен између резидената, осим резидената физичких лица, и нерезидената, само када се ради о спољнотрговинским пословима резидената, који се не сматра комерцијалним кредитима и зајмовима. Како предметно потраживање не потиче из спољнотрговинског пословања, већ из Уговора о зајму закљученог између резидената исто није могло бити предмет Уговора о цесији између резидента и нерезидента, што наведени уговор, супротно наводима ревизије, чини ништавим, а тужбени захтев тужиоца за исплату дуга по учињеном зајму основаним. Неосновани су и без утицаја наводи ревизије да је другостепени суд погрешно оценио да се у конкретном случају ради о Уговору о цесији, јер је спорни уговор у ствари Уговор о поклону. Ово стога што се у оба случаја ради о преносу потраживања, које је као што је напред речено недозвољено, јер потраживање које је пренето, супротно наводима ревизије, произлази из комерцијалног посла-уговора о зајму. Евентуална казна за девизни прекршај не искључује ништавост уговора и обрнуто, на шта се ревизијом неосновано указује, а мотиви тужиоца да поднесе тужбу којом тражи утврђење ништавости уговора нису од значаја, а ни осталим наводима ревизије не доводи се у сумњу законитост и правилност побијане пресуде и нису од утицаја на другачију одлуку у овој парници.

Одлука о трошковима поступка донета је уз правилну примену одговарајућих одредби материјалног права.

На основу изложеног, применом члана 414. ЗПП, Врховни касациони суд је одлучио као у изреци.

**Председник већа - судија
Јасминка Станојевић,с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић